ספר הקנה — דיני תקיעת שופר

דיני תקיעת שופר.

וגם אמר יום תרועה יהיה לכם ואמרז"ל שהוא מ"ע לתקוע בשופר בר"ה, אל"ר אמור לי מהו זה שארז"ל לתקוע בשופר אימא לא אמרה תורה אלא תרועה בפה וכי לא ידעה לכתוב יום תרועת שופר יהיה לכם ומ"ש מיום הכפורים אומר שופר בפירוש ובר"ה לא, ואח"כ ארז"ל שזו התרועה צריך להיות פשוטה לפניה ופשוטה לאחריה ולומדים תרועה תרועה ממדבר וי"כ ואנה שכחו שאין גזירה שוה למחצה כשם שאתה לומד ג"ש להיות פשוטה לפניה ולאחריה כן תתן את האמור בזה בזה ויהיו ד' תרועות בר"ה ובמדבר, שהרי במדבר כתיב ותקעתם תרועה תרועה יתקעו ובר"ה יום תרועה זכרון תרועה ויחזור ר"ה וילמוד על י"כ ג"ש שביעי שביעי ויהיה בר"ה ה' תרועות שהרי תרועה אחת נאמר ביה"כ וד' תרועות בר"ה, שהרי ב' לקחו ממדבר ויהיו ה' תרועות בי"כ נגד חמשה חומשי תורה וד' בר"ה וד' במדבר ויהיו כולם פשוטים לפניהם ולאחריהם, מי לא אמרינן הלמד בג"ש חוזר ומלמד בג"ש אי אתה רואה בעיניך שר"ה עני חוזר בפתחים ולמד ממדבר ולקח משם ב' תרועות והלך בי"כ ולקח גם ממנו תרועה אחת והכל בג"ש ושב ולמד עוד ממקום אחר שדן הדין, דאמר קרא ותניא וקרבו ופרשו והוציא מלמד שהוציאו שלם ומקשה יכול ישרפנו שלם ומשיב נאמר כאן ראשו וכרעיו ונאמר להלן ראשו וכרעיו מה להלן ע"י נתוח אף כאן ע"י נתוח אי מה להלן וכו' ומשיב תניא ר' מאיר אומר נאמר כאן עור ובשר ופרש וכו' ה"נ עני הוא ובכ"מ שמוציא שואל ולוקח וא"כ ד' תרועות במדבר וד' בר"ה וה' בי"כ, ועוד יש ג"ש שלוקחת ואינה נותנת כענין שארז"ל נאמר בשומר שכיר אם לא שלח ידו ונאמר בשומר חנם אם לא שלח ידו מה שומר שכיר פטר את היורשים אף שומר חנם פטור וכו' ה"נ נאמר שביעי בר"ה ושביעי בי"כ מה שם תרועה ביום ולא בלילה אף בר"ה ביום ולא בלילה אבל ליתן של זה בזה אין צריך דא"כ נדון בכל צד י"כ יש בו תרועה וביום ולא בלילה וחייב בה' ענוים אף בר"ה כן ומה ר"ה ד' תרועות אף י"כ כן.

ועוד אמאי לא יליף י"כ ממדבר ור"ה מי"כ ויהיה לומד ר"ה בשלימות מי"כ תרועות וביום ובשופר אבל עתה דיליף י"כ ממדבר איכא למימר שבר"ה תוקעים בחצוצרות, והא דאמר דוד המלך ע"ה תקעו בחודש שופר בכסא ליום חגנו עובדא הכא הוה הסנהדרין היה קים להו לתקוע בחצוצרות בר"ה כדילפינן ממדבר תרועה מה לשם פשוטה לפניה ולאחריה בחצוצרות אף ר"ה כן, אלא ללמוד גם מי"כ ולהיות גם בשופר נסתפקו, ואמר להם המלך תקעו גם בשופר, וא"ת איך היו תוקעין שנאמר בחצוצרות וקול שופר אלא סנהדרין סברו דלא עבדו בטוב ואמר להם המלך בטוב עושים שופר בעי, א"כ נראה שר"ה לוקח ממדבר ב' תרועות ופשוטות לפניהם ולאחריהם ובחצוצרות, ולוקח מי"כ תרועה ושופר ויום או ליתן את האמור בזה בזה והמשנה שאומר בר"ה סדר התקיעות תקיעה תרועה תקיעה אפשר שהתנא ה"פ קאמר והסופר טעה ונתמלא טעות בעולם ובאו התלמידים ונושאים ונותנים על הבל וריק, ועוד ארז"ל תקיעת ר"ה ביום ולא בלילה וילפינן שביעי שביעי מג"ש מי"כ ועתה נראה איזה מהן עדיף קרא או ג"ש קרא אומר יום תרועה יהיה לכם ולילו עמו והם פי'

קרא ובנו ג"ש, ואי הכי ישתוק מיום ויאמר תרועה יהיה לכם ואז לא נדע מתי וג"ש תאיר עינינו ואיפוך אי ג"ש סיני יום ל"ל, ודע שאין כאן דחיות והקשה מכולם שמרע"ה אמר תרועה ולא פירש להם ושמא גם הוא לא ידע או ידע ושכח, ואי משה לא ידע אונקלוס מנא ידע לתרגמו יבבא, ועוד אונקלוס סמוך לחורבן היה ורבו למדו פירוש תרועה ואמר להם והם מה צורך לדמותו לאם סיסרא דכתיב ותיבב שומו שמים על זאת, פורים וחנוכה לא היה להם לישראל מעולם והם עשאום להם מחדש ומלת תרועה לא פירשו להם, ועוד הקב"ה מה ראה להעלים הכלי שתוקעין בר"ה, ועוד הקב"ה אמר בחדש השביעי בא' לחודש דווקא יום ראשון והם כ"ד שעות זולת התוספות וחז"ל עשו מ"ח שעות ועשאוהו יום אחד, וא"כ יחושו גם בי"כ לחייבו ב' ימים איבעית אימא משום גודל מעלתו מר"ה ואב"ע יחושו דלמא היום חול ולמחר י"כ ניחייב כל ישראל כרת והם הגורמים שלא חשו, שומו שמים על זאת רבונו דעלמא כתבת בתורה לא תסור מכל הדברים ואנו עומדים באזהרתך ולהם צוית צווי אחר צווי לא תוסיף ולא תגרע ומוסיפין וגורעין עשו היקשא וחייבו הנשים באכילת מצה והוא הקישא משובשת, וכי בערב יצא מכלל הז' שאלו רשות ובערב חובה והם הקישו לא תאכל עם ז' ימים תאכל מצות ואמרו כל שישנו בבל תאכל חמץ ישנו בקום אכול מצה בז' ימים אבל בערב לא שייך שום היקשא וההיקש זה אינו אלא בדרך שאם אכלה מצה בז' ימים יש לה שכר מ"מ אינה מחוייבת, דאי הקישא זה שייך בליל ראשון אם כן לדידיה שאמר לחייב בליל ראשון בא ההיקש הזה מן הדין היה לומר לא תאכל חמץ בערב תאכל מצות ואז יבוא כל שישנו וכו' שפיר אבל השתא שלא אמר הכי בודאי אין תורת היקש עליו לגבי בערב ואפ"ה דן וחייב הנשים בערב, והכא בר"ה כתיב כל מלאכת עבודה לא תעשו יום תרועה יהיה לכם ואינם מקישים לומר כל שישנו בכל מלאכת עבודה לא תעשו ישנו ביום תרועה ונשי הואיל ואיתנהו בכל מלאכת וכו' איתנהו ביום תרועה ואין כאן לא עירוב ולא הריסה, חדא דהוי לאו השוה לכל דאנו מודים דנשים בכלל זר שוחט ועוד דהוו שניהן שהז"ג ועוד דהוי קרא א' וא"כ למה גרעו זה ההיקש אם אינו רוצה לדון בכהאי גוונא כי היא מצוה התלויה בקרן והקרן מביא זכות ומתוך הכעס פטרוה ממצות הקרן א"כ לא יבטלו הקרן לגמרי ויעשוה, כי לא בחנם נכתב, ויאמרו כל שישנו ביום תרועה ישנו בכל מלאכה והני נשי הואיל וליתנהו ביום תרועה ליתנהו בכל מלאכה, מה תאמר השוה הכתוב אשה לאיש אומר אני דוקא במקום דליכא פטור ובודאי לא תעכבו מלהקיש ולחייב בתרועה אלא מפני שהוקשה כל התורה לתפילין דכתיב למען תהיה תורת ד' בפיך והיו לטוטפות בין עיניך ואומר דמאי אולמיה דהאי היקשא מהאי היקשא ומה חזית, וראה עתה ר' איך מחבלים את העולם כי אותו ההיקש אינו היקש כי אין זה היקש בתפילין אבל ילפי מהיקשא מת"ת וה"ל דבר הלמד בהיקש אינו שב ולמד בהיקש, מה תאמר זה הדין דוקא בקדשים אבל בחולין למד בהיקש מלמד בהיקש א"כ יקשה לרבא דאמר הכי דהלומד בהיקש ואינו חוזר ולומד בהיקש ולמד מכאשר יורם, ונראה דדוקא בקדשים והא הכא בתפילין ילפי מהיקשא ת"ת וכל התורה יליף מהיקשא דתפילין ואמרו מה תפילין מ"ע שהז"ג נשים פטורות אף כל מ"ע שהז"ג בכל התורה כולה ל"פ ובכלל התורה הם הקדשים וקשיא לרבא סוף סוף ניתן את האמור של זה בזה גם במדבר: